

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
BAŞKANLIĞI
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/2082
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.02.2025/55
Karar Numarası : 2025/5
Başvuran : İ.O.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Sakarya 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
: 2- Sakarya Valiliği Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, ceza infaz kurumu revirine çıkma talebiyle birçok dilekçe yazdığı ancak revire yalnızca bir defa çıkabildiği, hastaneye sevk konusunda gecikmelerin yaşandığı, ücreti kendisi tarafından karşılanmak üzere ilaç talep ettiği ancak söz konusu talebinin karşılanmadığı, şeker ölçümlerinin yapılmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Revire çıkma talebiyle Kuruma birçok dilekçe yazdığını ancak söz konusu dilekçelerine cevap verilmediğini, Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığı ve Kurum Savcısı ile görüşmesinden sonra revire yalnızca 1 defa çıkabildiğini,

b. Şubat ayında sevk talebinde bulunduğunu ancak hastaneye Mayıs ayında gidebildiğini,

c. Hastanede görevli hekimlerin muayeneleri neticesinde karaciğer yağlanması, bağırsakta kanama gibi sağlık sorunlarının olduğunu öğrendiğini,

ç. Ücreti kendisi tarafından karşılanmak üzere ilaç talebinde bulunduğunu ancak ilaçları alamadığını,

d. 21/8/2024 tarihinde Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde endoskopi tedavisi gördüğünü, kontrol için söz konusu Hastaneye tekrar sevkini sağlanmadığını,

e. Hastanede görevli hekimin 15 gün boyunca günde 6 defa şeker ölçümü yapılmasını istediğini, Kurum hekimine dilekçe yazmasına rağmen şeker ölçümünün yapılmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Sakarya 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın taleplerine istinaden Kurum revirine çıkarıldığı ve muayene edildiği,

b. Başvuranın Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Sakarya Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesinin ilgili polikliniklerine sevklerinin gerçekleştirildiği,

c. İlaçlarının reçete edilerek başvurana teslim edildiği belirtilmiştir.

4. Muhatap Sakarya Valiliği Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığı tarafından alınan yazılı görüşte özetle:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

- a. Komutanlığın hastaneye sevk edilen mahpusların emniyetini sağlamakla görevli olduğu,
- b. Mahpusların tedavileri ve muayeneleri gibi konularda muhatap Ceza İnfaz Kurumunun görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir.

5. Muhatap Kurumların cevabi yazılarına karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

- a. Muhatap ceza infaz kurumunun evrakları eksik gönderdiği, hastaneye sevkinin gerçekleştirilmediği,
- b. Dilekçe yazmasına rağmen Kurum hekiminin şeker ölçümlerini yapmadığı, sağlık sorunlarının giderilmediği iddia edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

"(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının

korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Başvuran sağlık sorunları olduğunu, talep ettiği ilaçların verilmediğini, Kurum revirine çıkamadığını, hastaneye sevk işlemlerinin geciktirildiğini, şeker ölçümlerinin yapılmadığını iddia etmiştir.

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

16. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavisi" başlıklı 78'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi Kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır. Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler."

18. 5275 sayılı Kanun'un "Hastaneye sevk" başlıklı 80'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, Kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir."

19. Devletlerin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı kapsamaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinden mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

20. Bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

21. AİHM mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski/Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para. 58). AİHM'e göre, asgari şiddet düzeyi ve bu düzeyin değerlendirilmesi göreceli ve değişkendir. Bu sebeple muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine, kimi zaman mağdurun cinsiyeti, yaşı, sağlık durumu gibi hususlar göz önüne alınmak suretiyle bir değerlendirme yapılır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 10/9/2018, para.

162).

22. AİHM özgürlüğünden mahrum bırakılan bir mahpusun insan onuruna uygun koşullarda tutulmasını, tedbirin uygulanma şeklinin ve yönteminin, söz konusu kişinin tutukluluğa bağlı acı düzeyini aşan bir sıkıntıya veya zorluğa maruz bırakılmamasını ve hapis cezasının uygulanmasına ilişkin talepler bakımından, kişinin sağlık ve refahını güvence altına almayı Devletin sağlaması gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Piechowicz/Polonya*, B. No: 20071/07, para. 162).

23. *"İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve mahkûmlara gerekli tıbbi yardımın sağlanması da insan onuruna yakışır koşulların sağlanması için gereklidir."* (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 39)

24. Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine (CPT) göre; mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (CPT, *Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri Raporu*, Strazburg, 1993, s. 2).

25. AİHM, sözleşmeci bir devletin makamlarının, vatandaşların tümüne sağlamakla yükümlü oldukları tıbbi tedaviyi vermeyi reddederek bir kimsenin hayatını tehlikeye attıkları kanıtlandığında AİHS'in 3'üncü maddesi açısından sorun doğurabileceğini belirtmektedir (AİHM, *Kıbrıs/Türkiye* [BD], B. No: 25781/94, 12/5/2014, para. 219).

26. Bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalananı olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azərbaycan*, B.No: 9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para.83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B.No: 72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No: 47152/06, 23/3/2016, para. 137).

27. Başvuranın mezkûr iddiası, muhatap Kurumlar tarafından gönderilen bilgi ve belgeler ile içtihatlar açısından incelendiğinde; başvuranın hastaneye sevk olamadığı, Kurum revirinde tedavi olamadığı, ilaca ulaşım sağlayamadığı iddialarının bulunduğu, buna karşılık muhatap Ceza İnfaz Kurumunun başvuranın sağlık dosyasının düzenli olarak tuttuğu, 2024 yılı başı itibarıyla başvuranın her ay Kurum revirine çıkabildiği, başvuranın birçok kez hastaneye sevkini sağlandığı, sevklerde bazı zamanlarda 2000'i aşan mahpus mevcudu nedeniyle kısa süreli aksamaların yaşanabildiği, bu durumun makul ölçüde kabul edilebileceği, kaldı ki başvuranın hastaneye sevk konusunda mağduriyet yaşamadığının anlaşıldığı, sevke ilişkin evrakların cevabi yazı eklerinde yer aldığı, başvurana yönelik 23/3/2024, 24/3/2024, 4/4/2024, 3/7/2024, 30/9/2024 tarihlerinde ilaç reçetesi yapıldığı, ilaçların infaz ve koruma memurları tarafından başvurana verildiği, ücreti başvuran tarafından karşılanacak olsa da Kurum ya da ilgili hastane hekimleri tarafından reçete edilmeyen ilaçların başvurana verilmesinin mümkün olmadığı, hekim tarafından düzenli bir şekilde şeker ölçümü yapılması yönünde Kurum hekimi veya uzman hekim tarafından düzenlenmiş herhangi bir evrak bulunmadığı, bu nedenle şeker ölçümünün yapılmadığı iddiasının somut

bir temele dayanmadığı, bu bağlamda kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

28. Sonuç olarak ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/2/2025 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye